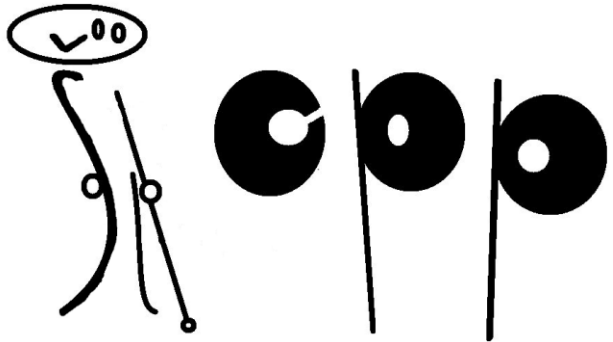

Naše skúsenosti s využívaním Braillovho písma u nevidiacich žiakov na Slovensku

Levoča, 2025

PaedDr. Šarlota Múdra

Legislatívne možnosti vzdelávania nevidiacich detí v predškolskom veku

- **špeciálna materská škola** – zvyčajne sa tu stretávajú deti s rôznym druhom postihnutia
- **bežná materská škola** – zvyčajne je tu začlenené len 1 nevidiace dieťa
- **materská škola pre deti so zrakovým postihnutím** – deti s rôznymi zrakovými problémami – prevládajú deti s poruchou binokulárneho videnia

Legislatívne možnosti vzdelávania nevidiacich žiakov – základné vzdelanie

- Základná škola pre žiakov so zrakovým postihnutím
- Špeciálna trieda pri bežnej základnej škole
- Bežná základná škola

Základná škola pre žiakov so zrakovým postihnutím

- V SR sú momentálne 2 – v Levoči a Bratislave.
- Obe školy sú internátne.
- V triede sú žiaci s rôznym stupňom ZP.
- Obe školy majú prípravný ročník.
- V škole učia špeciálni pedagógovia a poznajú BP, aj metodiku výučby BP.
- Škola má dostatok pomôcok na prípravu aj výučbu BP.
- V triede je zvyčajne 1 asistent, ktorý pracuje podľa pokynov učiteľa.

Špeciálna trieda pri bežnej základnej škole

- Môže existovať podľa zákona, ale v praxi sme sa s ňou nestretli.
- Podmienkou pre založenie takejto triedy je: minimálne 4 ZP žiaci a učiteľ, ktorý má špeciálnu pedagogiku a vie pracovať s deťmi so ZP.

Bežná základná škola

- Spádová ZŠ musí prijať nevidiaceho žiaka, aj keď na jeho vzdelávanie nie je pripravená. Pred nástupom tohto žiaka by mala vytvoriť čo najlepšie podmienky pre jeho začlenenie:
 - Príprava učiteľa
 - Vytvorenie školského podporného tímu a zamestnanie ped. asistenta
 - Zaobstaranie základných učebných pomôcok
 - Odstránenie fyz. bariér
 - Príprava ostatných spolužiakov

Bežná prax:

- Rodičia vyhľadávajú školu v okolí, ktorá je ochotná vzdelávať nevidiaceho, prípadne už má nejaké skúsenosti, zvyčajne dávajú prednosť školám s nižším počtom žiakov v triede
- Žiaci s viacnásobným postihnutím (zrakové + mentálne) sa často vzdelávajú v najbližšej základnej škole pre žiakov s mentálnym postihnutím
- Niektorí rodičia hľadajú spôsob ako oslobodiť ich dieťa od povinnosti dochádzať do školy, prípadne žiadajú o zníženie počtu hodín a oslobodenie od niektorých predmetov.

Výučba BP v ZŠ pre zrakovo postihnutých:

- Prebieha metodicky správnym spôsobom
- Je súčasťou obsahu učiva predmetov Slovenský jazyk a literatúra a matematika
- Žiaci sa učia čítať analyticko-syntetickou metódou
- Používajú šlabikár pre nevidiacich, ktorý vychádza zo šlabikára autorky Lídie Virgovičovej.
- Písať sa žiaci najprv učia na kolíčkovej písanke a neskôr na Pichtovom stroji.

- Na konci 1. ročníka žiaci vedia čítať krátke články a písať vety podľa diktátu.
- Výučba BP prebieha aj vo vyšších ročníkoch, kde sa žiaci učia napr. matematické, fyzikálne a chemické znaky, notopis, písanie a čítanie v cudzom jazyku
- Vo vyšších ročníkoch sa upevňujú a rozširujú zručnosti v ovládaní Pichtovho stroja (napr. písomné sčítanie a odčítanie, zápis do tabuľky a pod.)
- Žiaci sa oboznamujú so zápisom BP pomocou pražskej tabuľky

Veľmi dôležité je predšlabikárove obdobie, počas ktorého sa žiaci učia:

- Poznať základný 6-bod,
 - Analýzu a syntézu slova,
 - Hmatať bruškami prstov,
 - Orientáciu na strane (hore, dole, vľavo, vpravo, riadok, stĺpec),
 - Pracovať s tyflografickým obrázkom.
-
- Príprava na čítanie a písanie prebieha už v materskej škole a v prípravnom ročníku.

V bežných ZŠ:

- Ak učiteľ neovláda BP, necháva jeho výučbu na neodborníkoch (pedagogický asistent, akýkoľvek dospelý človek ovládajúci BP) alebo sa rozhodne, že žiak sa bude vzdelávať len sluchovou cestou,
- Nedocení sa dôležitosť predšlabikároveho obdobia a žiak nie je pripravený na čítanie a písanie,
- Nepoužíva sa správna metodika a žiak sa naučí čítať nesprávnym spôsobom
- Ostatní žiaci môžu používať iný šlabikár, a preto čítajú iné písmená a iné texty ako nevidiaci

- Výučba BP často prebieha v iných priestoroch ako je kmeňová trieda (napr. v kancelárii špec. pedagóga, inej odbornej učebni alebo aj v sklade...)
- Zvládnutie BP trvá aj viac rokov
- Po prebraní šlabikára sa už BP nevenuje pozornosť,
- Žiaci sú oslobodzovaní od niektorých úloh (riešenie zložitejších matematických príkladov, zapisovanie pozorovania,...)
- Nekladie sa dôraz na gramatickú správnosť zapísaného textu
- Zápis BP na Pichtovom stroji je hlučný a ruší ostatných žiakov

- Žiaci hovoriaci iným ako slovenským jazykom nemajú k dispozícii učebnice v BP vo svojom jazyku. (Prvá pozitívna informácia – spolupráca SKN s Maďarskom)
- Žiaci, ktorí stratili zrak vo vyššom ročníku a dovtedy čítali latinku odmietajú naučiť sa BP, často chýba podpora rodičov aj učiteľov – učia sa len sluchovou cestou, alebo používajú pri zápise počítač.

Pomoc ŠCPP pre deti a žiakov so ZP škole, ktorá sa podujala vzdelávať nevidiaceho žiaka

- Úvodné rozhovory s vedením školy, učiteľmi, školským podporným tímom
- Diagnostika žiaka a vypracovanie návrhu na podporné opatrenia
- Pomoc škole pri získaní pomôcok, učebníc, ...
- Návrhy na úpravu prostredia
- Pomoc pri organizovaní preventívnych aktivít pre ostatných žiakov
- Metodické zaškolenie pedagógov
- Ponuka inovačného vzdelávania
- Pravidelné návštevy a metodická pomoc pri vypracovaní IVP, stanovení postupov vo vzdelávaní

Pomôcky na výučbu čítania a písania BP

- pomôcka na orientáciu v šesťbode
- Reliéfne obrázky
- Hríbikové mozaiky
- Kolíčkové písanky
- Cvičebnica
- Predšlabikár
- Šlabikár a čítanka

